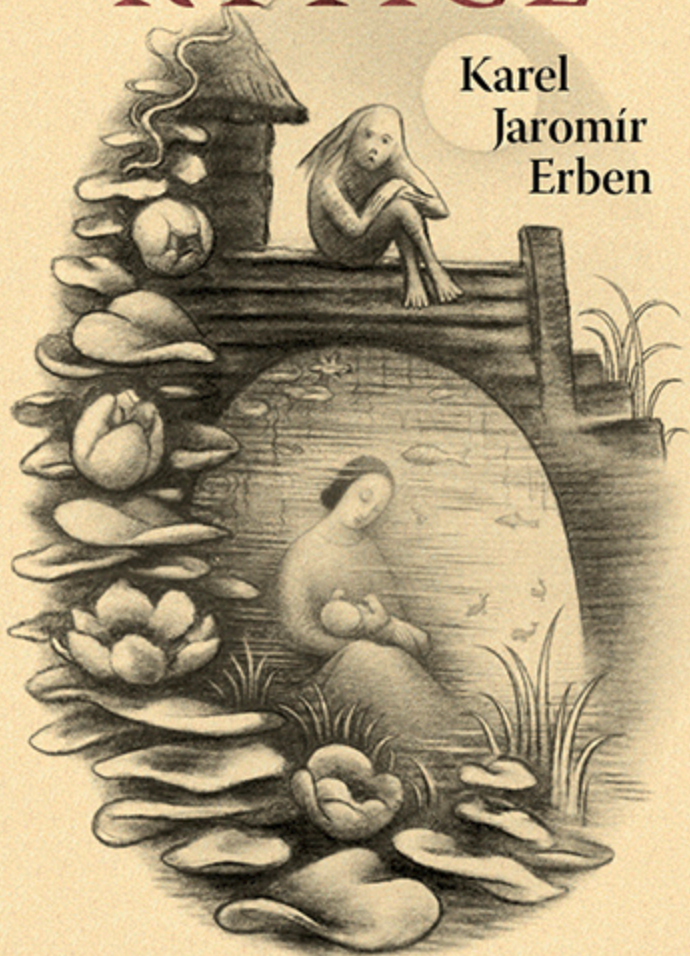

KYTICE

Karel
Jaromír
Erben

KYTICE

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Fotografie © Národní galerie Praha, 2022

Copyright © 2022 Jan Zrzavý, Národní galerie Praha

Cover © Daniel Pocar, 2022

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2022

ISBN 978-80-277-5432-8 (pdf)

Karel Jaromír Erben

KYTICE

$\frac{1}{4}$
00

OBSAH

KYTICE	7
POKLAD	11
SVATEBNÍ KOŠILE	35
POLEDNICE	51
ZLATÝ KOLOVRAT	55
ŠTĚDRÝ DEN	73
HOLOUBEK	85
ZÁHOŘOVO LOŽE	91
VODNÍK	113
VRBA	127
LILIE	135
DCEŘINA KLETBA	141
VĚŠTKYNĚ	145
TEXTOVÁ POZNÁMKA	154
SLOVNÍČEK	155

KYTICE

Zemřela matka a do hrobu dána,
sirotky po ní zůstaly;
i přicházely každičké ráno
a matičku svou hledaly.

I zželelo se matce milých dítek;
duše její se vrátila
a vtělila se v drobnolistý kvítek,
jímž mohylu svou pokryla.

Poznaly dítky matičku po dechu,
poznaly ji a plesaly;
a prostý kvítek, v něm majíc útěchu,
materídouškou nazvaly. –

Materídouško vlasti naší milé,
vy prosté naše pověsti,
natrhal jsem tě na dávné mohyle –
komu mám tebe přinéstí?

Ve skrovnou já tě kytici zavážu,
ozdobně stužkou ovinu;
do širých zemí cestu ti ukážu,
kde příbuznou máš rodinu.

Snad že se najde dcera mateřina,
jíž mile dech tvůj zavoní;
snad že i najdeš některého syna,
jenž k tobě srdce nakloní!

POKLAD

I.

Na pahorku mezi buky
kostelíček s věží nízkou;
z věže pak slyšeti zvuky
hájem a sousední vískou.
Není zvuk to zvonka jemný,
tratící se v blízké stráně:
dřevatě to rachot temný,
zvoucí lid do chrámu Páně.

A tu z vísky k boží slávě
vzhůru běží zástup hojný:
veský lid to bohabojný,
a dnes Velký pátek právě.

V chrámě truchlo: holé stěny;
oltář černá rouška kryje,
na roušce kříž upevněný;
v kůru zpívají pašije.

A hle, co se bělá v lese,
v černém lese za potokem?
Nějaká to veská žena,
ana v náručí cos nese.

I jde rychlým žena krokem,
svátečně jsouc oblečena,
tam tou strání za potokem –
pacholátko malé nese.
Běží žena, dolů běží,
pospíchá do chrámu Páně:
tu na blízku lesní stráně
kostel na pahorku leží.
A v úvale ku potoku
náhle ubystřuje kroků;
neb jak větrík volně věje,
z kostela slyšeti pění:
v kůru tam se právě pje
Krista Pána umučení.
Běží, běží podle skály:
„Co to? Mám-li věřit oku?
což mě moje smysly šálí?“
Stane, ohlíží se kolem –
rychle kroky zpět obrací,
stane zase, zas se vrací –
„Tam ten les, a zde ty klesty,
tamto vede cesta polem –
vždyť jsem nezbloudila z cesty!
Bože, co se se mnou děje!
což zde nejsem u kamena?
Jaká se tu stala změna!“
Zase stojí, zase spje,
celá jsouci udivena,

oči rukou si protírá,
o krok blíže se ubírá:
„Bože, jaká to tu změna!“

Tu, kde z divokého klestu,
od kostela tři sta kroků,
veliký čněl kámen v cestu,
co se nyní jeví oku?
Jeví se tu ženě, jeví
vchodem vršek otevřený –
vysvětliti sobě neví –
kámen v cestu postavený,
postavená celá skála,
jak by od věků zde stála.

Jeví se tu, jeví ženě
chodba pod zemí, co síně
vyklenutá ve křemeně;
a tam, klenba kde se tratí,
ve tmavém pahorku klíně,
jakýs plamen znamenati.

I hoří to jasnoběle,
jako v noci svit měsíčka;
i zaplává rudoskvěle,
jakby západ to sluníčka.

I vidouc to žena žasne
a ke vchodu až pokročí,
a zastíníc dlaní oči,

hledí v ono místo jasné.
„Bože, jak se to tam svítí!“
Oči rukou si protírá,
o krok blíže se ubírá:
„Jak se to tam divně svítí!
Co to asi může býti?“
Dále jíti však se bojí,
hledíc tam, a venku stojí.

A co váhá a co stojí,
v klenbu patříc neustále,
mizí bázeň za pohledem,
zvědavost ji pudí předem,
a žena se běře dále.
Krok za krokem – a vždy dále
mocněji to jíti pudí;
krok za krokem – a ve skále
jen se spící ohlas budí.
A čím dál přichází žena,
stále divná roste záře.
Již již končí se sklepení;
avšak žena omráčena
rukou zakrývá si tváře,
přímo patřit možné není.
Vidí, vidí, co zde vidí,
kdy to viděl který z lidí?
Tolik krásy, tolik blesku
mní uzříti jen v nebesku!

Dvéře tu jsou otevřeny
do nejskvělejšího sálu;
zlatem jen se svítí stěny,
strop rubíny vyložený,
pod ním sloupy ze křišťálu.
Z obojí pak strany dveří
na podlaze mramorové –
kdo neviděl, neuvěří –
hoří, hoří dva ohňové;
dva ohňové tuto hoří,
nic jich blesku neumoří:
nade stříbrem po levici
lunou oheň vzhůru plane,
nade zlatem po pravici
sluncem pláti neustane.
Planou ohně, jizba plane,
obalena září jasnou;
a dokud tu poklad stane,
plamenové nevyhasnou,
nic jich blesku neumoří.

Na prahu tu žena stojí,
celá stojí oslepena;
očí pozdvihnout se bojí,
nemůž zřítí do plamena.

Na levici dítě nese,
pravou levé mne si oko;
když trochu ohlídne se,

osmělí a vzpamatuje,
vzdychne sobě přehluboko
a tak v duši své rokuje:
„Milý bože, co já zkusím
na tom světě nouze, hladu!
Bídně život chránit musím –
a zde tolik těch pokladů!
Tolik stříbra, tolik zlata
v podzemní tu leží skrejši!
Jenom hrstku z té hromady –
a já byla bych bohata,
byla bych nejšťastnější,
já i moje dítě tady!“

A co myslí, a co stojí,
ohroženější se stane;
svatým křížem se ozbrojí
a jde, kde to běle plane.
Jde, a stříbra kousek zdvihne,
avšak zase tam položí;
zdvihne zas a je prohlíží,
jeho blesk a jeho tíži –
a zdali je zas položí?
Ne, již v klíně jí se mihne.
A zdařením tím smělejší:
„Jistě toto prst je boží,
poklad ukázal mi v skrejši,
chce, bych byla oblažena:

i zhřešiti bych musela,
bych jím pohrdnouti měla!“

Takto k sobě mluvíc žena,
chlapce na zem z ruky složí,
klekne a klín rozestírá,
chutě z hromady nabírá,
a do klína stříbro skládá:
„Jistě toto prst je boží,
jenž nás obohatit žádá!“
Béře, béře ze hromady –
klín již plný, sotva vstává,
ještě v šátek sobě dává,
tak ji mámí stříbra vnady!
A když již chce odtud jíti:
ach, zde ještě pacholete!
Jak je ke vši tíži vzíti?

Pacholátko již dvouleté;
vysypati zase štěstí
nezdá se jí dobré býti;
obého pak nemůž nésti.

A hle, stříbro matka nese!
Dítě se tu na ni třese:
„Mama!“ volá, „mama, mama!“
chytajíc ji ručinkama.
„Mlč, synáčku! Mlč, mlč, hochu,

počkej tuto jenom trochu,
hned tu bude zase mama!“

A již běží, síní běží,
již i síně za ní leží;
přes potok, po stráni k lesu
spěchá žena ve svém plesu.
A než malá ušla chvíle,
prázdná zpátky zas pospíchá;
a v potu, sotva dýchá,
stane zase již u cíle.

A jak vítr zlehka věje,
z kostela slyšeti pění:
v kůru tam se právě pje
Krista Pána umučení.

A jak síní v jizbu spěje:
„Haha, mama, haha, mama!“
Radostně se dítě směje,
potleskujíc ručinkama.

Nedbátě však matka na to,
běžíc ve stranu protější:
kovu blesk je jí milejší,
z kovů nejmilejší zlato.
Klekne a klín rozestírá,
chutě z hromady nabírá,

a do klína zlato skládá.
Klín již plný, sotva vstává –
ještě v šátek sobě dává!
Ó, jak jí tu srdce skáče,
jak je štěstí svému ráda!

A když zlato matka nese,
dítě se tu na ni třese,
třese a žalostně pláče:
„Mama, mama, ach, ach, mama!“
chytajíc ji ručkama.
„Mlč, synáčku, mlč, mlč, hochu,
počkej jenom ještě trochu.“
A k dítěti se nakloní
a do klína rukou sáhne,
dva peníze ven vytáhne,
o peníz penízem zvoní:
„Hle hled', co to má maminka!
Cincin! Slyšíš, jak to cinká?“
Avšak dítě stále pláče –
jí radostí srdce skáče.

A do klína opět sáhne,
plnou zlata hrst vytáhne,
vloží dítěti do klínka:
„Hle hled', co ti dá maminka!
Mlč, synáčku, mlč, mlč, hochu:
cincin, poslyš, jak to cinká!

Počkej jenom ještě trochu,
hned se vrátí zas maminka.
Hrej si pěkně, hrej, děťátko,
počkej ještě jen drobátko.“

A již běží, síní běží,
na dítě se neohlíží;
a již síně za ní leží,
již se ku potoku blíží;
přes potok, po stráni v plesu
drahý poklad nese k lesu,
a již stojí s ním před chýží.

„Hoj ty chýže, sprostá chýže,
brzy měj se dobře tady!
Co mě k tobě nyní víže?
Nenalézám v tobě vnady!
Půjdu pryč z těch tmavých lesů,
z té otcovské střechy chudé;
jinde štěstí své ponesu,
jinde moje bydlo bude!
Půjdu, půjdu z toho kraje,
radostná mi odtud cesta,
půjdu, když mi štěstí zraje,
do velkého půjdu města;
koupím sobě země, hrady,
co paní mě budou ctíti:
měj se dobře, chýžko, tady,

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy **Kytice**.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete
zakoupit celou knihu.